

© SC Editura Mediafax SRL, 2019

Coperta:

Alexandru Popescu

Redactor:

Cornel Catană

Tehnoredactor:

Veronica Popescu

Corector: Ovidiu Vitan

Lector: Marilena Pribu

ISBN 978-606-94723-5-4

Toate drepturile rezervate. Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări fără acordul scris al editorului este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor

ION I.C.
BRĂTIANU

Avertisment

O colecție a cărților

re **CUVINTELE**
unui
MARE ROMÂN

Fragmente din discursuri
1914 - 1927

Cărți redescoperite
de ION CRISTOIU

Editura Mediafax 2019

pentru că și visătorii sunt primejdioși în chestiuni de stat, sau a unui primejdios revoluționar, pentru că, fără sinceritate, prezintă scopuri ce n-au realizări legale, cu pretenția de a le urmări pe căi care nu există. Lupta pe care o întreprinzi în aceste condiții arată clar intenția de a ieși din căile legale pentru a-ți realiza scopul.

Dinastia străină a fost creația înțelepciunii politice a înaintașilor noștri, spre a pune capăt dezbinărilor pentru domnie și a da putință dezvoltării interne a tânărului stat român. După războiul de la 1878, Dinastia a încetat de a mai fi străină. Botezul de sânge și Coroana de oțel pe capul Regelui Carol au consacrat Dinastia națională română. Iar când, după patruzeci de ani, a sunat ora istorică, decisivă pentru unirea tuturor românilor, Regele și Regina Dinastiei noastre naționale au apărut, în mod strălucit, ca reprezentanți firești și eroici ai supremelor aspirațiuni ale neamului nostru.

Participând tot mai viu, tot mai adânc, tot mai intim la viața națională română, Dinastia face parte vie din organismul ei. Toate suferințele și toate bucuriile, toate nădejile și toate durerile uneia sunt și ale celeilalte. Și ne-a fost acum un prilej, și dureros, și îmbucurător, sănătatea Maiestății Sale Regelui, care a făcut să vibreze atât de cald toate inimile și care, din fericire, astăzi bucură atât de unanim toată suflarea românească.

CUPRINS

Avertisment. O colecție a cărților redescoperite	5
Învățăturile lui Ionel Brătianu către politicieni și nu numai	10
CUVINTELE unui MARE ROMÂN.	
Fragmente din discursuri 1914 – 1927	15
PREFAȚĂ	17
În mijlocul acestui program complex și complet, ne apare chestiunea țărănească	21
E un act de înțelept patriotism ca reformele să se înfăptuiască sub conducerea întregii clase politice.....	25
„O altă serie de nedreptăți care m-au revoltat sunt acelea făcute de oamenii noștri politici când vorbesc de acțiunea unui partid din care ei înșiși au făcut parte“	29
„Noi trebuie să constatăm cu sânge rece realitățile“	31
„Datoria omului cinstit este să fâgăduiască cât este hotărât să dea“	39
De ce nu trebuie concetățenii să se învrăjbească	43
Politica cea mare o fac aceia care sunt cu mai mult suflet și cu mai multă credință.....	48
„Un popor care vrea să trăiască nu se poate mulțumi cu viața trecutului“	55
Atmosfera morală nu poate fi creată numai de legi	66
„Veacurile au arătat că nu poate fi puhoi sau revărsare care să clatine stânca romană dintre Dunăre, Nistru și Tisa“	87
„Prima condiție pentru a fi capabil de a governa este să fii capabil a te governa“	105
„Carol I era un adevărat Suveran constituțional, fiindcă era totdeauna și liberal, și conservator“	114

Cuvintele unui mare român 1914-1927

**În mijlocul acestui program
complex și complet, ne apare
chesteiunea țărănească**

Deși o să avem prilejul să continuăm discuția asupra declarației care e în dezbatere astăzi, cred că este bine să nu las să se închidă nici această primă parte a dezbaterilor fără ca, într-o scurtă expunere, să repet care este cauza inițiativei ce am luat-o, ca partid, propunând reformele constituționale, care este scopul pe care-l urmărim.

Într-o situație nouă internațională, a apărut și s-a manifestat în ochii tuturor adevărata însemnătate a Regatului nostru, care a putut surprinde pe aceia care nu cunoșteau România, dar care nouă nu ne apare decât ca rezultatul firesc al însușirilor și al forțelor acestui stat.

Avem toți datoria nu numai să menținem ceea ce am dobândit, dar să-l dezvoltăm.

Am constatat că în manifestarea puternică de astă-vară rolul precumpănitor l-a avut oștirea, iar în

oștire l-a avut acel avânt admirabil al unei conștiințe naționale. A apărut deci, pentru noi, necesitatea de a veghea, cu o solitudine mai caldă decât oricând, la tot ce pot dezvolta puterile noastre militare și, în primul rând, la izvorul cel mai esențial al acestei puteri militare și, prin urmare, al întregii situații internaționale a statului, la tot ce privește starea materială, fizică și sufletească a poporului. Ne-a apărut deci, mai imperios ca oricând, nevoia ca să dezvoltăm tot ce am putut îmbunătăți până astăzi din starea economică, socială și politică, moștenită din trecut, și să îndreptăm tot ce a rămas până astăzi încă neîmbunătățit.

Un program întreg social și politic se prezintă înaintea noastră și noi, partid național-liberal, n-am înțeles să rămânem indiferenți la nici una din chestiunile care pot să fie legate cu dezvoltarea sănătoasă a situației economice, sociale și politice de astăzi. Programul nostru, deci, este complex. El nu este, cum l-au putut învinui unii din rea-voință, alții din necunoștință, el nu este redus nici la o singură preocupare, nici la o singură reformă. Dar, în mijlocul acestui program complex și complet, ne apare chestiunea țărănească ca o problemă esențială în legătură cu toate celelalte și dominându-le pe toate. Chestiunea țărănească, ea însăși, nu credem că se rezolvă prin unul sau chiar prin câteva texte de lege; ea este o chestiune care a făcut, de mult încă, obiectul preocupărilor și muncii multor oameni de seamă, diriguitori ai acestui stat și, încă multă vreme, va trebui să facă, din partea noastră, a tuturor, pe deasupra granițelor partidelor, obiectul esențial al grijilor noastre patriotice. Ea cuprinde

chestiuni de ordin economic, ea cuprinde chestiuni de ordin educativ, ea face obiectul unui program și al unei activități întregi. În mijlocul acestui program, apare chestiunea agrară ca unul din punctele esențiale ale situației țărănimii.

Chestiunea agrară, la rândul ei, cuprinde părți multe care, dacă nu deopotrivă, dar în orice caz împreună, trebuie să facă obiectul solitudinii noastre. Dar, printre aceste probleme, în care intră regimul micii proprietăți, îndrumarea tehnicii agricole a țărănimii, educația de orice fel a acestei țărănime, instrucția rurală, organizațiile de credit, dezvoltarea spiritului de economie, în mijlocul și alături cu toate aceste preocupări se ridică și chestiunea repartiției proprietății, adică a distribuirii solului între marea și mica proprietate.

Noi credem că este nevoie ca actuala repartiție a proprietății să fie schimbată în folosul micii proprietăți.

Este o credință a noastră veche.

Sunt zeci de ani de când ne-am îngrijit de crearea instituțiilor prin care această operațiune trebuie îndrumată și accelerată.

A venit însă azi un moment pe care-l considerăm excepțional în dezvoltarea acestei chestiuni și avem convingerea că situația generală se arată astfel încât, azi, apare în ochii tuturor nevoia acestei schimbări de distribuție.

Chiar cei care ieri – și din discursurile conservatorilor din Cameră eu vreau să rețin numai nota aceasta – chiar cei care ieri considerau că am face un pas înapoi în dezvoltarea statului dacă am reduce din suprafața

proprietății mari pentru a întinde proprietatea mică, chiar aceia azi recunosc necesitatea accelerării acestui proces.

Pentru realizarea acestei transformări de repartitie, noi am constatat că, între alte măsuri, e nevoie și de o măsură excepțională, care e aceea a exproprierii, și că, pentru această măsură specială, avem nevoie de o măsură legal excepțională, care ne impune o revizuire a Constituției.

Cum restul întreg al programului nostru îl putem înfăptui fără revizuirea Constituției, era firesc ca obiectul discuției de azi, adică al unei reforme constituționale în ce privește chestia agrară, să se reducă la cererea de azi, adică la posibilitatea exproprierii.

Astfel trebuie considerată chestiunea exproprierii. Ea nu trăiește prin ea însăși. Ea nu e un scop. Ea nu poate fi explicată ca izvorând dintr-o ură de clasă. Ea face parte dintr-un complex întreg și e o necesitate reală, fără de care nu se poate aduce la îndeplinire programul complet pe care trebuie să-l executăm.

Dar noi credem că interesul mării proprietăți este în armonie cu reformele pe care le propunem; noi credem că este interesul mării proprietăți ca ea să apară întotdeauna, și mai ales în momentele de azi, în acord complet cu interesele generale și superioare ale statului; noi credem că tocmai îndeplinind reforma de azi, înaintea reformei electorale, dăm posibilitatea mării proprietăți ca să-și creeze un capital nou moral,

pe care ea trebuie să știe să-l dezvolte, pentru a putea să diriguiească încă, oricare ar fi reformele electorale, soarta acestei țări.

Voim o expropriere, nu voim o confiscare. Voim evaluarea dreaptă actuală a pământului. Noi nu înțelegem o astfel de expropriere, pentru că nu pornim de la nici un simțământ de ură. Cum spuneam în Senat adineauri, de ce am avea ură în contra proprietarilor? Vă credeți, oare, D-voastre mai proprietari decât noi? Ce, oare credeți că simțul proprietății crește cu numărul de hectare posedate?

E un act de înțelept patriotism ca reformele să se înfăptuiască sub conducerea întregii clase politice

Din începutul cuvântării mele, cred că izvorăsc și argumentele pentru reforma cea de-a doua. Când cresc dimensiunile unei clădiri, omul prevăzător îi lărgeste temeliiile; noi vedem o dezvoltare mai mare a statului, avem nevoie deci de o temelie mai mare. Și aceasta este un simț conservator.

Avem nevoie de această sporire și avem convingerea că putem s-o obținem, pentru că în dubla manifestare de astă-vară ni s-a făcut această îndoită probă: ni s-a făcut proba unei situații mai mari a statului,

ni s-a făcut proba unei conștiințe mai vii a neamului. Una cere lărgirea, cealaltă îți dă mijloacele s-o faci.

Am fi criminali dacă nu am face-o.

Întră la noi vreun calcul strâmb, vreun interes de partid?

Nu am guvernat noi, Partidul Național-Liberal, cu colegiile de azi, mai mult decât D-voastre?

Nu sunt colegiile de azi opera noastră, înfăptuită în luptă violentă contra D-voastre?

Defăimăm noi opera noastră de ieri?

Nu, dar credem că nu mai încăpem în clădirea de ieri, avem conștiință de dezvoltarea de azi și vrem să dezvoltăm casa în proporție cu necesitățile noi.

S-a vorbit de rezistența colegiilor actuale, s-a vorbit de uciderea spiritului de independență prin contopirea claselor diriguitoare cu țărănimea sau cu actualele colegii al 2-lea și al 3-lea.

Eu aș întreba: care este folosul pe care l-a tras statul până astăzi din această rezistență, așa cum s-a efectuat, a actualelor colegii?

Care e efectul ei politic?

Care este guvernarea care a fost împiedicată până astăzi prin această rezistență? Fost-a guvern, oricât de slab, care să fi fost răsturnat prin ea?

Conservatorii, și mai ales conservatorii cei mai tineri, să-și amintească că n-a fost guvern mai slab născut decât acela de sub președinția d-lui Carp și, totuși, el și-a asigurat o majoritate covârșitoare.

Prin urmare, din punct de vedere practic, acea rezistență n-a influențat întru nimic schimbările și durata guvernelor. Dacă au durat mai mult guvernele

liberale decât cele conservatoare a fost din pricină că în spiritul de solidaritate al Partidului Național-Liberal, organizația sa politică, în preocuparea sa, a interesului general dominând luptele individuale, el a putut să-și înfăptuiască durate de guvernare mai mari decât acelea ale Partidului Conservator, care, în frământări interne, în lupte pentru șefie, în dezbinări individuale, și-a curmat singur zilele de guvernare, pe care majoritatea parlamentară într-alt fel i le-ar fi asigurat.

Prin urmare, rezistența aceasta de care vă ocupați astăzi n-a fost o rezistență efectivă.

A fost însă, ce e drept, a fost din partea unor colegii posibilitatea unui control parlamentar. Eu cred că, în colegiul unic, vom avea controlul parlamentar cel puțin tot așa de serios cum a fost până acum, iar asigurând reprezentarea minorităților ne punem la adăpostul oricărei surprinderi în această ordine de idei.

Dar chestiunea nu se pune numai pe acest tărâm mai strâmt. Corespunde, oare, cu interesul general separarea unei societăți în clase artificiale? E bine ca interesele generale să fie dezbătute separat de către cei care reprezintă numai unele soiuri de interese? Nu se naște, oare, când conștiința publică crește – și la noi crește și a crescut deja – nu se naște primejdia ca să se stabilească, astfel, conflicte nu numai de interese, dar și de clase?

Nu este o operă de prevedere ca, prin unificarea colegiilor, să împiedicați ca lupta intereselor să apară drept conflicte organizate de clasă?

Și aci nu este, oare, tot o preocupare conservatoare?

Vă temeți D-voastre că, prin unificarea colegiilor, se va ajunge la o egalizare și, prin urmare, la distrugerea

ascendentului pe care cel superior îl are, și chiar trebuie să-l aibă, asupra celorlalți?

Eu cred că nu. Eu cred că superioritățile reale nu se stabilesc numai prin prezumții legale, eu cred că superioritățile reale nu se mențin numai, cum se menține prestigiul împăraților chinezi, printr-o izolare care-i făcea să apară, celor cu care nu erau în contact, superiori mai mult decât erau. Eu cred că, din contră, crescând puterile de atingere, crescând interesul pe care-l vom avea ca să luăm parte la dezvoltarea educației și spiritului public al tuturor vom spori puterea politică a acestei țări, pentru că vom accelera, în singurul mod în care se poate accelera, educația politică generală.

Inegalități vor rămâne. Desigur că acela care va fi mai bogat decât altul, acela care va fi mai inteligent decât altul, acela care va fi mai cu talent decât altul, nu prin faptul că va lucra în colegiul unic va deveni egal celorlalți, ci, din contră, sfera lor de influență și de acțiune va fi mai mare, va putea să înrăurească asupra mai multora.

Nu veți separa, astfel, țara noastră în clase sau în colegii în care unul se dezvoltă mai repede, în care celălalt se dezvoltă mai încet, în care altul ar fi putut să nu se dezvolte deloc, veți avea o mișcare generală mai uniformă și, mai presus de toate, va fi o solidaritate națională mai mare.

Și când toate celelalte motive nu ar exista, acesta din urmă e suficient ca să motiveze singur reforma constituțională.

Suntem, domnilor, și suntem toți, încă în vremea când clasele dirigente, prin stipulații precise și chiar

artificiale ale legilor, au conducerea societății noastre. Eu am convingerea profundă că această situație nu se va putea menține, că fără voia D-voastre, a conservatorilor, azi, că fără voia noastră, a liberalilor, mâine, reformele pe care le cerem se vor înfăptui, și am credința că e un act de înțelept patriotism ca ele să se înfăptuiască nu numai sub direcțiunea noastră, a Partidului Național-Liberal, dar a întregii clase dirigente, ca ele să se înfăptuiască nu numai sub direcțiunea noastră, dar prin puterile noastre, ale tuturor.

Voim ca opera noastră, și cea agrară, și cea politică, să apară în ochii tuturor ca o operă de înfrățire socială, pentru ca pe noi să ne ridicăm în propriii noștri ochi și, totdeodată, ca să ne dea în ochii celor mulți acel ascendent moral fără de care o clasă nu poate să-și mențină situația.

„O altă serie de nedreptăți care m-au revoltat sunt acelea făcute de oamenii noștri politici când vorbesc de acțiunea unui partid din care ei înșiși au făcut parte”

Înmormântare este și aceea a trupului care nu mai are viață, înmormântare este și a seminței care se pune sub brazda plugului.

Îmi voi permite să zic și reprezentanților celorlalte partide: priviți cu dragoste de țară la opera pe care o

facem; priviți-o fără puncte de vedere strâmte, care ar putea, în dauna generală, să greșească acțiunile D-voastre; dați, în limitele credințelor D-voastre, dar dați un concurs patriotic și luminat operei noastre, și fiecare, în cadrul partidelor noastre, vom fi meritat, nu zic recunoștința celor care ne vor urma, dar ceva care e mai sigur, satisfacția propriilor noastre conștiințe.

Partidul nostru a fost într-adevăr, de la început, un partid creat de nevoile naționale. Dar, în concepția oamenilor care l-au creat, atât de nedespărțite erau principiile naționale de cele democratice, încât, din ziua dintâi, partidul nostru s-a înfățișat cu acest caracter neted definit.

În evoluția firească a societății noastre, rând pe rând a putut să se schimbe obiectul imediat al activității sale, după împrejurări s-a putut modifica intensitatea acțiunii sale și accelerarea mersului său, dar niciodată nu și-a pierdut orientarea, steaua polară a direcției sale a fost neclintită, ea ne conduce și azi cum a condus pe premergătorii noștri și, cum sperăm pentru sănătoasa dezvoltare a acestui stat, ea va conduce și pe urmașii noștri.

O altă serie de nedreptăți care m-au revoltat sunt acelea făcute de oamenii noștri politici când vorbesc de acțiunea unui partid din care ei înșiși au făcut parte,

când acele acțiuni, azi criticate de dâșii, le-a făcut acel partid chiar pe când ei erau în sânul său. Dacă recunosc adversarului libertatea întregă de acțiune în momentul luptei, pentru chestiuni care sunt în fața noastră, totuși cred că este un sentiment de noblețe sufletească, noblețe care ar trebui să te împiedice de a-l critica, și poate chiar de a vorbi de trecutul comun, în afară de apărarea unor acțiuni care au fost și ale tale.

„Noi trebuie să constatăm cu sânge rece realitățile“

Când un pictor conturează o priveliște, cu cât artistul este mai mare, cu atât tabloul reprezintă mai mult starea sufletească a omului care pictează, decât înfățișarea naturii pe care ar vrea să o reprezinte. Astfel, văzând lumina vântată și sinistră sub care se înfățișa acțiunea guvernului, am recunoscut mai mult patimile și amărăciunile sufletelor care discutau, decât situația și țara pe care au descris-o.

Nu, domnilor, situația României nu este scăzută; nu, domnilor, nu facem parte dintr-un Regat desconsiderat. Nici umilință, nici desconsiderare, din contră: respect și considerare din partea străinătății.

A prezenta, astfel, situația României este o greșală și un păcat. Sunt, desigur, cruzi aceia care, cunoscând imposibilitatea de a răspunde, ridică asemenea acuzații. Sunt ei sinceri și sunt ei drepți? O vom constata mai târziu, când ni se va dezlega și gura noastră. În orice caz, este o durere mare de a asculta câte am ascultat și de a